SKOV & FOLK

MEDLEMSBLAD FOR **VERDENS SKOVE** 2 2022

S. 6 **TEMA**
EU-lov kan bremse skovrydning

S. 10 **TAJGAENS HELTE**
På ekspedition i Sibirien

S. 14 **NATURPERLE**
Karen Blixens Fuglereservat

VERDENS SKOVE.ORG

VERDENS SKOVE.ORG
HVAD VIL DU GIVE VIDERE?

INDHOLD

Leder	3
Nyt fra Verdens Skove	4
EU's skovlov: Handel må ikke koste afskovning	6
Ekspeditioner i tajgaen	10
Naturperle: Fuglereservat i Rungstedlund	14
Ellen Dahl og Mols Bjerge	18
Naturen Nu	22
Forhandling om global indsats mod tab af arter	24
Biodiversiteten er presset	26

EN HILSEN FRA REDAKTØREN

Kære læser

Velkommen til årets andet Skov & Folk. I dette nummer kan du blandt andet læse om Verdens Skoves arbejde for en stærk EU-lov mod import, der medfører afskovning. Du kan læse om ekspeditioner og eventyr i tajgaen i det fjernøstlige Rusland, om Karen Blixens mindre kendte søster, Ellen Dahl og hendes bidrag til naturen. Og så kan du blive klogere på den kommende FN biodiversitetskonference, der skal bremse det globale tab af arter.

Tusind tak for din støtte og god læselyst!

Jonas Schmidt Hansen
Redaktør for Skov og Folk

Jonas Schmidt Hansen
Redaktør for Skov & Folk

REDAKTION

Ansvarlig redaktør
Jonas Schmidt Hansen
jsh@verdensskove.org

Grafisk ansvarlig
Siri Bang
sba@verdensskove.org

Tryk
KLS Pureprint A/S

Forsidefoto
Shutterstock

HOVEDKONTOR
Klostergade 34, 8000 Århus C
tlf. 86 13 52 32
info@verdensskove.org
www.verdensskove.org
kontortid: mandag til fredag kl. 10.00–14.00

LOKALKONTOR
Verdens Skove København
Vestergade 12, 1456 København K

Bliv medlem
Medlemskontingentet er 300 kr. om året.
Tilmeld dig via:
www.verdensskove.org/bliv-medlem

Flytter du?
Så husk at give Verdens Skove
din nye adresse.

Oplag
4.500. Tilsendes alle medlemmer
og abonnenter.
Issn 1396-2043

Skov & Folk er støttet af
Undervisningsministeriets
Tips/lottomidler
og Biblioteksstyrelsen.

EU'S LOV MOD AFSKOVNING: KRIGEN I UKRAINE MÅ IKKE BREMSE OG UDVANDE DEN GRØNNE DAGSORDEN

Forhandlingerne om EU's lov mod afskovning er begyndt i Bruxelles. Loven, som skal sikre, at EU's import ikke medfører afskovning globalt, er en unik mulighed for at sætte nogle krav til virksomhederne, der globalt kan være med til at gøre produktionen mere bæredygtigt. Samtidig er loven et vigtigt element i EU's grønne omstilling.

Desværre er der stærke kræfter, der prøver at svække loven. De benytter sig eksempelvis af krigen i Ukraine som påskud til at kræve, at loven sættes på hold, og at den ikke må blive for ambitiøs. Det er ikke kun loven mod afskovning, der er i fare. EU's længe ventede naturgenopretningslov er blevet udskudt på ubestemt tid, og også EU's lov mod afskovning risikerer at blive svækket. Det er bekymrende og vildledende, når indflydelsesrige lobbyister hævder, at krigen gør det nødvendigt at stoppe den grønne omstilling.

Selvfølgelig er der behov for at forholde sig til de problemer, krigen i Ukraine medfører, men at stoppe de grønne lovforslag, der skal sikre os mod afskovning og tab af biodiversitet, vil bremse det grønne momentum, der er lige nu. I det lange løb vil det kun medføre, at den klode vi lever på, bliver endnu mere usikker med flere naturkatastrofer og større mangel på naturressourcer, vand og fødevarer.

Derfor er det helt essentielt, at EU fortsætter arbejdet med blandt andet at vedtage en ambitiøs lov mod afskovning. Denne lov har mulighed for at blive en vaskeægte game changer. Det kræver dog, at EU-politikerne tør stille krav til virksomhederne, der importerer til og eksporterer fra Unionen. Krav, som beskytter alle typer af natur, sikrer oprindelige folks rettigheder og dækker alle højrisiko-varer.

Det kræver også, at politikerne ikke lader sig vildlede. Omkostningerne ved krig er enorme og skal betales af fremtidige generationer. Lad ikke vores børn og børnebørn få en endnu større regning ved at udskyde grønne tiltag. Vi står i solidaritet med Ukraine, når vi opfordrer EU til ikke at lade klimahandling og de grønne love inklusiv loven mod afskovning blive krigens ofre. EU's lov mod afskovning er vigtigere end nogensinde før.

Gry Bossen
Politisk koordinator, Verdens Skove
gb@verdensskove.org

Geder skaber mere vild natur i Ulvedalen

På en solskinsdag i marts blev seks geder sat ud i Ulvedalen, hvor Verdens Skove sammen med afdelingen for Natur & Udeliv i Vejle Kommune, Kirkebakkeskolen og lokale lodsejere arbejder med at skabe mere vild natur. I Ulvedalen arbejder vi med enkle tiltag, som skaber mere vild natur i et mindre bynært skovområde til glæde for både biodiversitet og mennesker. Gedernes opgave er at holde store krat som brombær nede. Kort tid efter, at gederne var sluppet løs, stod de da også helt efter planen og gnaskede brombærbuske i sig. Når gederne æder dele af de brombærkrat, som har spredt sig i området, bliver der plads til, at flere forskellige arter igen kan få fodfæste. Gederne er udlånt af Ravnsminde Bygning og Landskabsforvaltning. Efter sommerferien flyttes to af Verdens Skoves konikheste fra Tirsbæk Bakker til Ulvedalen. Projektet "Vildere Ulvedal" er støttet af Nordea Fonden og Bridge 47.

Biodiversitetskrisen og handlemuligheder på dagsordenen på Christiansborg

Til en fuldt booket konference om den globale biodiversitetskrise på Christiansborg i maj satte Verdens Skove rettighedsbaserede handlinger og civilsamfundets rolle på den politiske dagsorden. Miljøminister Lea Wermelin nævnte i sin åbningstale Danmarks høje ambitioner for biodiversitet og fokus på oprindelige folk som et af Danmarks fire fokuspunkter til den næste Biodiversitetskonference COP15. Jakob Kronik, chef for Verdens Skoves internationale afdeling, fortalte i sin præsentation, hvordan vores fødevaresystemer er den primære drivkraft i tabet af biodiversitet. Vi ensretter, udnytter, forbruger og udleder ganske enkelt mere, end naturen kan optage og regenerere. Der er samtidigt et stort behov for at sikre de nødvendige fødevarer til mennesker, som fortsat lever i fattigdom, og sikre en rettighedsbaseret tilgang, som beviseligt øger effekten og bæredygtigheden af klima- og biodiversitetsindsatser. Blandt deltagerne til konferencen var flere politiske ordfører fra Folketinget, som med stor interesse modtog vores budskab om civilsamfundet som nødvendige partnere i effektiv biodiversitetsbeskyttelse. De udtrykte også et ønske om fortsat viden om og pres for at sætte øget fokus på den globale biodiversitetskrise, som har stået i skyggen af eksempelvis klimakrisen. Konferencen blev arrangeret af 92-gruppen, som er et samarbejde mellem 25 danske miljø- og udviklingsorganisationer herunder Verdens Skove.

Lea Wermelin kåret som Årets Skovven for 2021

Alle lande har et ansvar for at bremse tabet af arter, og Danmark er ingen undtagelse. Som en af drivkræfterne bag et længe ventet paradigmeskifte for naturen med et hovedfokus på biodiversiteten, som et flertal af danskerne har efterspurgt, er miljøminister Lea Wermelin kåret som Årets Skovven. Efter en årelang tilbagegang i den danske natur er der nu under miljøministerens ledelse taget et stort politisk skridt i den rigtige retning. Hun er gået forrest i arbejdet med at få vedtaget de 15 nye naturnationalparker, hun har sørget for udlægning af arealer til urørt skov, og hun har fået nedsat et biodiversitetsråd bestående af uafhængige eksperter på området. Hun har igangsat en positivt udvikling for naturen og været med til at ændre den måde, vi snakker natur på i Danmark, og det har der været brug for. Det er ikke en rejse, man begiver sig på uden udfordringer, men Lea Wermelin har stået fast, også i modvind. Skovene og biodiversiteten er under hårdt pres i Danmark, men efter mange års politisk forsømmelse, så aner vi en grønnere fremtid. Det vil vi gerne anerkende med vores pris som Årets Skovven 2021. Tillykke til Lea og til alle os, som kæmper for rigere skovnatur i Danmark.

Unge bruger sociale medier til at fremme rettigheder og grønne dagsordener

Verdens Skove har fået støtte til et nyt projekt om unges anvendelse af ny teknologi til at fremme demokratisk deltagelse, forsvare rettigheder og udbrede grønne løsninger. Med støtte fra Torben og Alice Frimodts Fond vil vi opbygge et internationalt netværk med deltagelse af unge oprindelige folk fra Nicaragua, Panama, Bolivia og Honduras. Projektet bygger videre på succesfulde erfaringer fra vores samarbejde med ungdomsorganisationen Juventud MASTA i Honduras. Her har vi med støtte fra Globalt Fokus' Tech for Democracy-initiativ givet unge undervisning og smartphones, så de kan deltage online i kampen mod ulighed og kampen for skovene. Det betyder, at de unge kan deltage i grupper og debatter på internettet og sociale medier i form af Facebook, Twitter og Telegram. I undervisningen bliver de klædt på til at begå sig på nettet. For eksempel hvordan passer man på sig selv, og hvordan holder man den gode tone. De unge modtager også undervisning i oprindelige folks rettigheder og forvaltning af skove og naturressourcer. De unge fra Juventud MASTA har taget aktiviteterne til sig med stor entusiasme, og vi glæder os til at udbrede de gode erfaringer til endnu flere unge.

MED LOV!

SKAL SKOV BESKYTTES:

EN EU-LOV KAN BREMSE SKOVRYDNING

Af **Anne-Sofie Henningsen,** *rådgiver*

En lov, der skal standse import og eksport af varer, der har forårsaget skovrydning er på tegnebrættet i EU. Loven har dog mange huller, og lukkes de ikke, risikerer loven ikke at leve op til dens erklærede formål om at bremse afskovning. Laves den ordentligt, kan vi omvendt bremse megen afskovning på verdensplan.

Mange af vores dagligvarer produceres med soja eller palmeolie fra områder, hvor skovene fældes for at gøre plads til plantager.

KRÆV AFSKOVNINGSFRI IMPORT!

EU's anti-afskovningslov kan være et skridt i den rigtige retning for at bevare verdens skove.

Det er ikke til at se, men mange af de produkter, vi omgiver os med, indeholder spor af skov- og naturødelæggelser. Grisen i frikadellerne er fodret med soja, som er en af de primære årsager til at Amazonas og dens nabo, skovsavannen Cerrado, bliver ryddet. Alt lige fra chokolade til shampoo indeholder palmeolie fra Indonesien og Malaysia, hvor smuk tropisk skov er blevet omdannet til plantager med palmer i lige rækker. Og det er bare nogle af de varer, hvis produktion indeholder tab af biodiversitet og uvurderlig natur.

Skovbrande og naturødelæggelse kan oftest føles meget fjernt, men det hænger uløseligt sammen med stigende forbrug og global handel. Mellem 29 og 39 procent af de menneskeskabte CO_2-udledninger fra afskovning er relateret til international handel, og det er derfor et globalt problem, der ikke bare kan løses lokalt. Europa er gennem vores import ansvarlig for omkring 16 procent af al afskovning relateret til international handel, kun overgået af Kina, som står for 24 procent. Det er altså vores forbrug, der er med til at sætte skove som Amazonas i brand og giver incitament til at rykke landbrug og anden rovdrift længere og længere ind i skoven.

EU's kommende lov mod afskovning kan ideelt set være med til at sikre, at de varer, vi køber, ikke har medført afskovning. Dét, at EU nu er i gang med at forhandle en lov mod import og eksport af varer med høj risiko for afskovning, en såkaldt anti-afskovningslov, er et kæmpe skridt i den rigtige retning.

Rettidigt omhu skal sikre mod afskovning, men der er stadig huller

Fundamentet for loven er, at virksomhederne skal udvise rettidigt omhu og kunne bevise, at deres varer ikke har medført afskovning før, at de kan sælge dem på det europæiske marked. Det vil sige, at før den kaffe, du drikker, kan ende i din kop, skal virksomhederne kunne bevise over for EU, at kaffebønnerne ikke er blevet høstet på et område, der tidligere har været frodig skov. Desværre er der stadig nogle huller, som skal lukkes, før loven og de krav, som stilles til virksomhederne, vil have en reel effekt. Især tre huller skal lukkes, før loven vil få den ønskede effekt: Først skal alle varer med risiko for afskovning dækkes af loven ellers vil afskovningen fortsætte, og du vil stadig ikke kunne vide dig sikker, når du køber ind.

EU's kommende lov mod afskovning kan ideelt set være med til at sikre, at de varer, vi køber, ikke har medført afskovning.

Dernæst skal oprindelige folks rettigheder også beskyttes. De oprindelig folk er nogle af de bedste til at passe på skoven, og når deres rettigheder styrkes, styrkes skovens også. Og for det tredje skal andre økosystemer end skov også være sikret mod ødelæggelser, og plantager må ikke kunne tælles med som skov.

Det er blandt andet disse huller, som er på bordet, når politikerne i EU forhandler loven, og der er mange interesser på spil, når 27 medlemslande skal blive enige. I EU vedtages nye love ved, at Rådet, som består af medlemslandenes ministre indenfor de forskellige områder, og Parlamentet, de folkevalgte parlamentarikere, bliver enige. Derfor kan forhandlingerne i EU tage rigtig lang tid - nogle gange flere år. Desværre betyder de mange interesser og den lange proces ofte, at man ender ud med en svag kompromisløsning.

Lukkes de nævnte huller ikke, vil afskovningen påført af EUs forbrug sandsynligvis fortsætte med at stige. Samtidig kan man frygte, at hvis ikke andre økosystemer inkluderes og beskyttes, så vil der være en enorm risiko for, at produktionen bare vil flytte fra skovområder til andre typer af natur, der så vil blive brændt og ødelagt til fordel for marker. På den måde vil problemet med entydig fokus på skovrydning bare blive til ødelæggelser af andre økosystemer. Det er ikke det, som vi har behov for i en verden, hvor temperaturerne stiger og biodiversiteten skrumper.

Der er stadig håb

En stærk lov mod afskovning skal ikke bare være en lov mod afskovning, men en lov mod konvertering af natur. Samtidig skal den beskytte oprindelige folks rettigheder baseret på konkrete krav til virksomhederne, der dækker alle varer med risiko for afskovning. Det kan stadig nås og heldigvis har Danmark markeret sig stærkt i debatten og indtil videre bakket op om en ambitiøs lov. Om resten af EU's medlemslande og Parlamentet vil støtte en stærkere lov er mindre sikkert, men Verdens Skove vil fortsætte med at kæmpe for netop dette: En stærk lov, der kan stoppe importen, der medfører afskovning. ■

Sikhote-Alins naturreservatet med dets vidtstrakte skove, dybe dale og høje bjerge går helt ned til Det Japanske Hav, hvor et væld af hav- og kystlevende dyr lever.

Tajgaens helte
- Vladimir Arsenjev og Dersu Uzala

Af Aslak Vaag Olesen

I begyndelsen af 1900-tallet opstod et dybt venskab mellem den russiske officer, geograf og forfatter Vladimir Arsenjev og den indfødte pelsjæger Dersu Uzala, da de sammen udforskede de enorme skove og bjerge i den sydøstlige del af den sibiriske tajga. Vladimir Arsenjev har beskrevet en række af deres eventyr i sin mest berømte bog, Dersu the Trapper.

Den russiske officer, topograf og forfatter til en række eventyrlige rejsefortællinger, Vladimir Arsenjev foretog i begyndelsen af det 20. århundrede de første videnskabelige ekspeditioner i den aller østligste del af den sibiriske tajga. Her mødte han og hans gruppe af unge kosakker ved et tilfælde den ældre indfødte pelsjæger Dersu Uzala, og det kom der et dybt venskab og mange eventyr ud af. Vladimir Klavdijevitj Arsenjev (russisk: Владимир Клавдиевич Арсеньев, 1872 – 1930) blev født i Sankt Petersborg. Som barn var han fascineret af Nikolaj Przjevalskijs beskrivelser af sine rejser i det nordlige Asien, og hans onkel tog ham ofte med på ture i naturen. Arsenjev fik aldrig en universitetsuddannelse og tilbragte kun to år på kadetskole. Alligevel lykkedes det ham gennem selvstudier at få et indgående kendskab til zoologi, botanik, geografi og etnografi, samt at blive kaptajn ved det Østsibiriske Riffelregiment. For den russiske hær arbejdede han først og fremmest som topograf i Ussuriflodens afvandingsområde og i Sikhote-Alin Bjergene, i den sydøstlige del af Sibirien ud mod det Japanske Hav. Her foretog han en række ekspeditioner, som danner grundlag for hans senere bøger. Dersu Uzala (russisk: Дерсу Узала, cirka 1849 – 1908) tilhørte det indfødte folkeslag, som tidligere var kendt som golderne, og som i dag er kendt som nanaierne. Han levede hele sit liv som pelsjæger omkring Ussuri og i Sikhote-Alin. Han jagede især zobler (Martes zibellina).

Russisk Fjernøsten og området omkring Ussurifloden

Fortællingen om Arsenjevs og Dersu Uzalas eventyr sammen foregår i den sydøstlige del af Sibirien, i det område, som i Rusland er kendt som Russisk Fjernøsten (russisk: Дальний Восток России). Området her hører ind under territorierne Primorskij Kraj med provinshovedstaden Vladivostok, og Khabarovskij Kraj med provinshovedstaden Khabarovsk. I den sydøstlige del af dette område finder man bjergkæden Sikhote-Alin, som strækker sig over rundt regnet 1.350 kilometer langs kysten til det Japanske Hav. I den sydlige del af denne bjergkæde, kun få kilometer vest for kysten ud mod det Japanske Hav, udspringer Ussurifloden, som derfra bugter sig i nordlig retning ind i landet, indtil den tæt ved Khabarovsk slutter sig til den større Amurflod. Ussurifloden er rundt regnet 900 kilometer lang og dens afvandingsområde strækker sig over rundt regnet 190.000 kvadratkilometer.

Arsenjevs og Dersus oplevelser

Arsenjevs mest kendte bog, oversat til engelsk som Dersu the Trapper (1996), omhandler tre forskellige ekspeditioner, og den er inddelt i tre dele. En for hver ekspedition, som fandt sted i henholdsvis 1902, 1906 og 1907. Hver del er indledt af et topografisk kort, som viser området, der vandres i, med bjerge, floder, søer og marskland samt de nærmeste byer og landsbyer tegnet ind. Man kan således orientere sig i de landskaber, der beskrives og samtidig se, hvorledes Arsenjev for hver ekspedition bevæger sig længere og længere nordpå i de øde bjergrige og skovdækkede områder. Første ekspedition begynder i 1902, mens Arsenjev og hans mænd holder hvil for natten. Pludselig kommer en indfødt mand dem i møde klædt i en jakke af hjorteskind med en bandana om hovedet og mokkasiner af wapitilæder på fødderne. Han er en smule lavstammet og hjulbenet, men ser ellers ud til at være fysisk stærk. Arsenjev anslår ham til at være omkring 45 år, men finder senere ud af, at han er 53. Dette var Arsenjevs første møde med Dersu Uzala. Dersu har levet i skoven som omvandrende pelsjæger hele sit liv. Han har aldrig boet i hus, men sover det meste af året under åben himmel, og kun om vinteren laver han sig en primitiv hytte af bark. Han har tidligere haft en kone og en dreng og en pige, men de er alle tre døde af kopper. Dersu slutter sig til Arsenjev og hans mænd og ender med at blive en slags guide for dem. Sammen begiver de sig ud på talløse eventyr, og adskillige gange redder Dersu Arsenjevs liv. Den første gang er, da de pludselig overraskes af en voldsom snestorm, mens de bevæger sig rundt i marsklandet omkring Khankasøen. Her må de bygge et shelter af afskårne siv for ikke at fryse ihjel, og Arsenjev besvimer under det hårde flere timer lange arbejde i den bidende blæst og kulde. Dersu må derfor bygge videre på shelteret alene, og Arsenjev vågner senere op trygt og varmt omgivet af et tykt lag siv.

Eventyr og respekt for naturen

Der er slet ikke plads nok i en kort artikel som denne til at give en fyldestgørende

Jagthytte dybt inde i Sikhote-Alins taigaskov i det fjernøstlige Rusland, hvor Arsenjev og Dersu rejste på ekspeditioner.

Dersu var imod unødvendige drab, og eksempelvis forhindrede han én af Arsenjevs mænd i at skyde en søløve, som disse ved det Japanske Hav, som de alligevel ikke kunne få fat på ude i vandet.

Sikhote-Alin Bjergene er et naturmæssigt rigt og smukt landskab, og man kan kun forestille sig, hvordan det har været at rejse i området i Arsenjevs tid.

beskrivelse af alle de mange oplevelser, som Arsenjev og Dersu har sammen. De krydser dybe skove og vindblæste bjerge og fragter sig på tømmerflåde over brusende elve. Samtidig med beskrivelserne af deres eventyr får læseren et grundigt indblik i områdets plante- og dyreliv, og den biologisk interesserede kan glæde sig over de mange latinske betegnelser, som gør det lettere at hitte rede i, hvad det egentlig er for dyr og planter, man finder i området. Det er dog ingen tør videnskabelig beskrivelse, men tværtimod en levende fortalt rejseskildring fra et område, som på daværende tidspunkt var en slags "Det Vilde Østen". Her får man et indblik i en befolkning, som omfatter både indfødte pelsjægere og fiskere, samt deres kinesiske og koreanske modstykker, kinesiske eneboere, som dyrker ginseng i små skjulte skovhaver, banditter, som lever af mord og plyndring og mange andre farverige personligheder. I nogle områder er de indfødte blevet bondefanget af kineserne og er havnet i en dybt fornedret tilværelse, præget af gældsslaveri, sygdom og opiummisbrug. Andre har klaret sig fri, og lever ligesom Dersu det frie liv i skoven. Den moderne læser, og især den naturinteresserede, vil nok blive lidt stødt over de russiske soldaters hang til at skyde på dyrelivet bare for sportens skyld. Især kosakkerne er glade for dette, men Arsenjev selv ser sig heller ikke for god til eksempelvis at skyde en vildkat bare for at kunne kaste et nærmere blik på den. Dersu Uzala, derimod, indtager en ganske anden holdning. Nok er han pelsjæger, som lever af at sælge skind fra især zobler, og nok går han ikke af vejen for at jage både vildsvin, wapitier og hjorte for føde. Alligevel får man indtrykket af en mand, som aldrig tager noget liv uden grund. Således forhindrer han på et tidspunkt én af Arsenjevs mænd i at skyde en søløve ved kysten, som de efterfølgende ikke ville være i stand til at hente ind, da vejen frem er afskåret af et klippefremspring. Desuden nægter Dersu kategorisk og med en nærmest religiøs ildhu at skyde på tigre undtagen i de få tilfælde, hvor der er overhængende fare for, at de overfalder mennesker.

Områdets dyreliv

Sikhote-Alin og Ussuri udgør en tempereret zone, hvor man også finder indslag af dyr og planter fra mere sydlige himmelstrøg. Store dele af området er dækket af bøgeurskov. Nordlige dyrearter som ulv (Canis lupus), ussuribjørn (Ursus arctos lasiotus), jærv (Gulo gulo), zobel (Martes zibellina), hermelin (Mustela erminea) og rensdyr (Rangifer tarandus) lever her side om side med dyrearter, som er indvandret sydfra, som eksempelvis sibirisk tiger (Panthera tigris altaica), leopardkat (Prionailurus bengalensis), sibirisk skovkat (Felis catus) og ussurikravebjørn (Ursus thibetanus ussuricus). I floderne finder man blandt andet pukkellaks (Oncorhynchus gorbuscha) og hundelaks (Oncorhynchus keta) i rigelige mængder.

Dersu Uzalas endeligt og Arsenjevs videre liv

Efter ekspeditionen i 1907 inviterer Arsenjev Dersu med hjem for at bo hos sin familie i Khabarovsk. Dersu lider på dette tidspunkt af dårligt syn, hvilket gør livet som pelsjæger umuligt for ham. Men Dersu bryder sig ikke om livet i byen, så i foråret 1908 siger han farvel til kaptajnen og hans familie og sætter kurs mod sit fødested nær Ussuriflodens udspring i det sydlige Sikhote-Alin. Arsenjev giver ham en ny riffel med som afskedsgave. Nogle uger derefter bliver han fundet dræbt tæt ved togstationen i den lille by Korfovskij omtrent 20 kilometer syd for Khabarovsk, hvor han havde tændt bål ved vejkanten for at slå lejr for natten. Man mener, at morderen var ude efter hans nye riffel. Et lille monument er blevet opsat for ham i byen, med fyrretræer plantet rundt om. Arsenjev nåede derimod at opleve både den Russiske Revolution i 1917 og tiden, der fulgte. I Russisk Fjernøsten, hvor Arsenjev opholdt sig, blev revolutionen dog aldrig så blodig, som det var tilfældet i andre dele af Rusland, og Arsenjev var i stand til at fortsætte sine ekspeditioner og sit videnskabelige arbejde. I sine sidste leveår blev Arsenjev i sin egenskab af tidligere officer under Zaren, udsat for massiv kritik. Han blev blandt andet anklaget for "manglen på marxistisk-leninistisk videnskabelig tilgang" i sine værker. I juli 1930 blev Arsenjev syg på en ekspedition til Amur, og han døde i september samme år i sit hjem i Vladivostok. Arsenjev var gift to gange, først med Anna Konstantinova og anden gang med Margarita Nikolajevna. Vladimir Arsenjevs anden hustru blev efter hans død anklaget for at være spion og henrettet i 1938. Deres datter Natalja blev sendt til Gulag i 1941, hvor hun tilbragte de næste ti år. Arsenjevs fortælling om sine oplevelser med Dersu Uzala er blevet filmatiseret to gange, første gang i 1961 af den sovjetisk-armenske instruktør Agasi Babayan, og anden gang i 1975 af japanske Akira Kurosawa. Sidstnævnte version, som foregår på russisk, vandt en Oscar for Best Foreign-Language Film. Ingen af de to filmatiseringer holder sig helt til Arsenjevs skrevne fortælling, men formår dog alligevel at ramme selve stemningen i historien godt, og er derfor tiden værd, hvis man er i stand til at finde dem i en ordentlig billedkvalitet. ■

Øverst:
Dersu Uzala

Nederst:
Vladimir Arsenjev og Dersu Uzala

Der er siden Karen Blixen levede blevet foretaget ring-mærkning i Fuglereservatet ved Rungstedlund, denne data hjælper os med at undersøge fuglenes liv.

Karen Blixens *fuglereservat*

En pionerindsats for biodiversitet og fuglenes vilkår

Tekst af Marie Rubæk Holm og fotos af Annemette Kuhlmann

Den bynære naturperle, Rungstedlund og dets fuglereservat blev sat i verden af Karen Blixen, der var forud for sin tid med sit natursyn. I år er Verdens Skove med til Blixen Høstfestival på Rungstedlund.

Karen Blixen Museum Rungstedlund er meget mere end den verdensberømte forfatters hjem og nu aktivt litteraturhus. På den anden side af den lille dam bag huset ligger Karen Blixens fuglereservat, hvor fuglene og biodiversiteten råder. Sammen med nogle af datidens dygtigste naturfolk etablerede Karen Blixen et fuglereservat i sin 15 hektar store baghave, der er blevet til et frodigt, vildt og mangfoldigt levested for trækfugle og hundredvis af andre arter samt et åbent rum for storbyens folk. Naturen på Rungstedlund rummer væsentlige elementer for biodiversitet trods sit relativt overskuelige areal. Fra krat og frugttræer, dam og vandløb, åbne græsningsarealer med heste og køer til vildskov, hvor træerne får lov til at blive liggende, når de vælter.

Giftfri have, dødt ved, høj biodiversitet, kvashegn, urørt skov, og hvad vi ellers kan finde på at kalde det i dag, blev etableret af Karen Blixen i fuglereservatet for mere end 60 år siden. Hendes tanker om naturen var fremadskuende, og det var hendes handlinger også. I 1958 sagde Karen Blixen i en radiotale:

"Og angående mit forhold til naturen: jeg kan slet ikke se, at der en nogen grænse mellem naturen og mennesket. (...) De siger, at naturen er uden hukommelse, men jeg har tit ønsket, at jeg havde en hukommelse som et træ, der bærer hver eneste enkelt årring præget i sit væsen." Sagde Karen Blixen i et brev til vennen Aage Henriksen 1954.

"Jeg vil gerne tænke mig Rungstedlund i Fremtiden i mange Aar kunde være et Aandehul midt i en stor By. Og fordi Trækfuglene paa Rungstedlund har betydet meget for mig, har jeg forestillet mig det som et Fuglereservat, et rigtigt Paradis for Fugle som søgte hertil tværs over Verdenshave. For at ikke trækfuglene et forår skal komme fra Amanzimtoti og finde asfalt og fliser, hvor der før var skovbund."

En fortællers mission - en uvurderlig gave

Når man læser Karen Blixen (1885-1962), er det ikke svært at få øje på, at hun var fascineret af naturen. Overalt, fra de fantastiske fortællinger, breve til familie og venner samt essays og det levede liv, finder man tanker om naturen. I et brev fra 1954 til hendes ven litteraturforsker Aage Henriksen skrev hun: "Og angående mit forhold til naturen; Jeg kan slet ikke se, at der er nogen Grænse mellem Naturen og Mennesket." Den gamle tro om, at vi er hævet over naturen, og at naturen og dyrene i den er til for vores skyld, hang i stor stil stadig ved, da Karen Blixen levede og gør det endnu. Det var hun bevidst om, især i de senere år af hendes liv.

Vejene blev større og flere, asfalten groede hen over landskabet, biler og huse fik lov til at fylde mere og mere på bekostning af den vilde natur. I haverne blev græsset kortere, og træer og buske blev fældet for at lave uafbrudte rækker af pyntelige villaer med praktiske blomster og lige linjer, så det var let at komme til. Vi tæmmede naturen i Danmark. Her lagde Karen Blixen mærke til, at den vildskab, som dyrene, især fuglene, havde brug for, var ved at gå tabt. Hun allierede sig med nogle af tidens mest naturkyndige og satte sig for at transformere sin grund til et fuglereservat. Et åndehul for trækfugle og storbyens folk.

Hun oplevede selv, at hendes yndlingsfugl forsvandt fra området, nemlig nattergalen der hyppigt optræder i hendes litteratur. I barndommen og ungdommen varslede nattergalen forårets komme. Efter sigende ankom den til Rungstedlund hvert år den 8. maj, hvor hun stod tidligt op for at høre dens smukke sang. Men da det udefra blev påbudt, at der skulle ryddes op i krattet og på de fugtige steder på grunden, forsvandt den lille brune fugl, der elsker moser, ellekrat og tæt buskads. Helt op til sin død tog Karen Blixen hvert år ud for at finde nattergalen i de nærtliggende skove. Hun fandt den dog ikke igen på Rungstedlund.

I 1958 holdt hun sin nok mest berømte tale, "Rungstedlund. En radiotale", hvori hun udtrykte sin kærlighed for naturen, sin frygt for dens indsnævring og mulige undergang, historien om Rungstedlund og hendes planer for grunden. Her fortalte hun, at hendes egne penge og fremtidige indtjening skulle gå til etableringen af et fuglereservat. Da hun gerne ville vide, om danskerne var interesserede i hendes foretagende, efterspurgte hun donationer på én krone, for at se, hvor mange der ville det samme som hende. Omkring 85.000 danskere donerede beløbet plus gebyr og porto, i alt 1,32 krone, og med

En rede fra en hvid vipstjert. "Fuglen vender jo tilbage til sin rede og mennesket til sit fædreland." Karen Blixen i fortællingen Babettes Gæstebud, 1952.

I projektet "I Karen Blixens Fodspor" inviterer museet gæster til at hjælpe med at undersøge naturen og sammen finde ud af, hvordan det går med biodiversiteten i fuglereservatet.

Karen Blixens egen sparsomme formue kunne hun oprette Rungstedlundfonden, der den dag i dag sørger for opretholdelsen af fuglereservatet og dermed føre sin drøm ud i livet. Sammen med nogle af de dygtige naturfolk, hun omgav sig med som arboretforstander i Hørsholms Arboret Dr. Syrach-Larsen og ornitolog Finn Salomonsen, som sammen senere skrev værket "Karen Blixen og Fuglene", lagde Karen Blixen planer for, hvordan man allerbedst kunne tjene fuglene på grunden. Der blevet fjernet dræn og plantet arter, der specifikt egnede sig til nattergalens levevis og de andre fugle, der før havde levet på grunden.

Biodiversitet som dagsorden

Når det kommer til Fuglereservatet på Rungstedlund, har man været opmærksom på fuglenes udvikling, både da Karen Blixen levede og efterfølgende. Ornitologer og andre naturekspert har undersøgt naturen og ringmærket fuglene. De historiske data viser, at Karen Blixens tiltag har gjort en positiv forskel for fuglebestanden. Arter som den store flagspætte og træløberen trives nu, hvor de for 60 år siden kun gæstede området med års mellemrum. I dag kan man endda se deres redehuller i det 300 år gamle bøgetræ ved Karen Blixens gravsted. Dr. Syrach Larsen undersøgte træerne i 1950'erne og 1960'erne. Han forsøgte at resonere sig frem til alder, artssammensætninger og historien om de forskellige træer på grunden. Her fandt han frem til, at der på baggrund af træernes alder og skovens bevoksninger med en broget og uregelmæssig sammensætning af træarter, ikke var sket store forstlige indgreb før i tiden, men at skoven primært var blevet brugt til brænde og lignende. Så at Fuglereservatet ser meget anderledes ud i dag skyldes hovedsageligt, at det har fået lov til at stå med et minimum af indgreb, og at der ikke længere bliver "ryddet op" i skovbunden, som da nattergalen forsvandt.

De arter, som betegnes som ukrudt, fordi de "forstyrrer" de planlagte arter i de konventionelle danske haver, får plads i Fuglereservatet. Selvom Karen Blixens vision var at skabe et paradis for fuglene, så skabte hun meget mere. I dag finder vi utallige arter i reservatet, mange er almindelige, men for hver undersøgelse, vi gennemfører, finder vi arter, som aldrig før er fundet i området. Alt fra stor vandsalamander, bulet muddermos til løvemundblomstertæge og broget fluesnapper. Selv det gamle hus er indrettet med tanke for dyrene. Da taget skulle renoveres nogle år tilbage var det vigtigt at bibeholde plads til de fugle og flagermus, der bor netop her. Fuglereservatet er åbent for alle ordets fulde betydning. Dyr, planter, svampe og alt derimellem vil altid finde en plads her. Måske vil nattergalen en dag også finde sin vej tilbage til Rungstedlund igen.

Blixen og fugleperspektivet

Da Karen Blixen begyndte etableringen af Fuglereservatet, vidste hun godt, at ikke alle ville forstå missionen. Som hun selv siger det i Rungstedlundtalen:

"Det er blevet sagt mig, at det var "udemokratisk" at lade et areal stort nok til 300 rækkehuse ligge hen – som det hedder – til ingen nytte. Jeg kan undertiden synes, at dansk "demokrati" holder hånden over de folk, som egentlig ikke behøver det, mere end over dem, som har virkelig behov derfor – jeg synes, at det holder hånden over automobilerne fremfor over cyklisterne."

I dag er det svært at være uenig med hende, og dog ser vi gang på gang hvordan naturen bliver tilsidesat til fordel for mennesket. I dag ser vi ligeledes Amager Fælled, det folkekære bynære naturområde, blive bebygget. Mange steder rundt om i verden står det langt værre til, og det er svært for os mennesker at undlade fristelsen til ikke at inddrage og konstant manipulere flere af vores naturlige omgivelser. Men flere og flere er ved at tage ved lære, og flere og flere vil gerne gøre som Karen Blixen og udvise kærlighed til naturen og tage initiativ på egen grund og i fællesarealer. Der er lang vej endnu, men Fuglereservatet på Rungstedlund er et eksempel på, hvordan man som individ og i samarbejde med med venner og allierede kan rykke en lille del af verden af gangen.

Med projektet "I Karen Blixens Fodspor", lanceret i 2021 og støttet af Nordea-fonden og Beckett-Fonden, har Karen Blixen Museum sat fokus på at åbne stedet og dets fortællinger på naturens præmisser. Igennem forskellige tiltag formidles naturens betydning for mennesket, hvor biodiversitet, historie og litteratur sættes i scene med afsæt i de stærke holdninger, som Karen Blixen havde til naturen.

Karen Blixen gik forrest, hvor mange ikke anede, hvor afgørende det er, at tage vare på vores natur. Det prøver Rungstedlund at efterfølge i dag med debatter, talks, koncerter, biologiske undersøgelser, undervisning, en festival og meget mere.

Hvis én kvinde kan formå at skabe et paradis for fugle, et mangfoldigt sted med plads til alle, fra små insekter til enorme asketræer, hvad kan vi så ikke sammen udrette af store ting for planeten? ■

Kun de træer der falder på hovedstien, bliver flyttet, dog ikke fra Fuglereservatet. De gamle træer i Fuglereservatet, får lov til at leve sit eget liv. De lever til de vælter af sig selv, og når de lander, bliver de til dødt ved, der danner levesteder for insekter og svampe.

Kom til Blixen Høstfestival i naturens tegn

Den 27. og 28 august, 2022 afholdes **Blixen Høstfestival** på Rungstedlund.

Her står **Karen Blixen Museum** sammen med **Verdens Skove** for at sætte fokus på bæredygtighed og biodiversitet. Festivalen er en weekend i naturens tegn, hvor man kan nyde et vildt program med musik og spændende talks om biodiversitet, bæredygtighed og menneskets rolle i naturen samt god mad og boder med bæredygtige produkter. I år mindes vi Karen Blixen på 60 års dagen for hendes død, og i den anledning vil temaet på årets høstfestival være trækfuglene.

Festivalen er ligesom Karen Blixens fuglereservat gratis for alle

Karen Blixen elskede naturen så meget, at hun valgte at blive begravet i sit elskede fuglereservat. Under den 300 år gamle bøg, kan man derfor se hendes gravplads med udsigt direkte op i trækronen, der altid myldrer med alskens fugle.

Karen Blixen i Fuglereservatet. Hun brugte naturen til mange ting, og elskede at tage noget af den med sig ind i stuerne, hvor hun lavede vilde og utraditionelle buketter med alt fra prydblomster til kålblade og æblegrene. Fotograf Pierre Boulat

Mols Bjerge: Arven efter Karen Blixens indadvendte søster

Af Naja Karoline Heuch, praktikant hos Verdens Skove

Mange naturelskere kender i dag Mols Bjerge og dets naturskønne istidslandskab. Færre har dog hørt om Ellen Dahl, som var en af de første, der arbejdede for at bevare områdets skønhed. Ellen Dahl skrev, ligesom sin søster Karen Blixen, poesi og prosa. Men det, der især har sat sit aftryk på eftertiden, er hendes indsats for bevarelsen af naturen i Mols Bjerge, og hun skænkede den videnskabelige brugsret til Naturhistorisk Museum. Det har ikke mindst muliggjort oprettelsen af Molslaboratoriet, hvor der forskes i og formidles om bevarelsen og genopretningen af den danske natur og biodiversitet.

Forfatteren Karen Blixen er kendt for sine fantastiske fortællinger, der går hele verden rundt. Men en fortælling, der sjældent får plads, er historien om den indsats, som hendes mindre kendte søster, Ellen Dahl, har gjort for at bevare en del af Mols Bjerge på Djursland, som i dag også er en del af Mols Bjerge Nationalpark. Ved den lille by Femmøller ligger Strandkær, der var det første område i Mols Bjerge, som blev fredet mod bebyggelse. Historien om denne fredning starter for godt 100 år siden med historien om en kvinde, der gennem naturen finder sin plads i verden.

Ellen Dahl, som levede fra 1889 til 1959, var en sand pioner inden for naturbevarelse i en tid, hvor menneskets udvikling stod før en rig natur. Komponist og fotograf Morten Vilhelm Keller, der er grandnevø til Karen Blixen og Ellen Dahl, har skrevet bogen 'Ellen Dahl, Mols og litteraturen'. Redaktionen har talt med ham for at blive klogere på historien om Ellen Dahls indflydelse på Mols Bjerge.

Et usædvanligt natursyn

Ligesom mange andre naturområder langs de danske kyster, skulle området omkring Femmøller Strand have været udviklet til et ferieparadis for sommerhusejere. Det var i hvert fald planen, da arkitekten Egil Fischer i 1924 solgte Øvre Strandkærgård og gårdens tilhørende jorde til Ellen og Knud Dahl.

Morten Keller beskriver, at Ellens forhold til naturen og hendes ambitioner for at bevare den bestemt ikke var tidstypisk. Ellen mente nemlig, at det var nødvendigt at bevare visse områder af den danske natur ud fra idéen om, at man bliver nødt til at have kontakt til naturen for at skabe et godt liv. Og det gode liv ville hun nå med det naturskønne område omkring Øvre Strandkær. Derfor udvidede Ellen og Knud også deres grund yderligere ved at opkøbe gården Nedre Strandkær i 1938.

Strandkærs 150 hektar store område havde tidligere været intensivt drevet landbrug, og jorden var blevet udpint i sådan en grad, at den var uegnet til dyrkning. Da ægteparret købte grunden for at bygge deres sommerhus i 1924, var der derfor kun et enkelt landbrug tilbage på Øvre Strandkærgård. De resterende 120 hektar tidligere landbrugsjord lå udyrket hen, og området var overladt til, at dyre- og plantelivet kunne udvikle sig. På bakkerne spredtes lyng, og sidenhen enebær, og bevoksningerne skabte gode betingelser for et rigt dyreliv, hvor ikke mindst insekter og fugle trivedes.

Ellen Dahl ved hendes sommerhus i det åbne hedelandskab. Billede af Knud Dahl.

Det smukke naturområde var allerede begrænset for bebyggelse ved tinglysning netop på grund af dets smukke natur, men der opstod uenigheder mellem Ellen Dahl og arkitekten Egil Fischer omkring omfanget af det fredede område. Det førte til, at Ellen i 1941 fik sørget

for, at der i området ikke måtte opdyrkes mere end de 30 hektar, som stadig var opdyrket, mens resten af de 150 hektarer blev fredet.

"Det har helt sikkert været uhørt dengang. Der var ikke mange, der tænkte på naturbeskyttelse og bevarelse. Så der har hun jo været utroligt forud for sin tid. Det er der slet ingen tvivl om, at hun var," lyder Morten Kellers beskrivelse af sin grandtante.

Dette område kommer således til at udgøre den første fredede del af det, som i dag kendes som Mols Bjerge Nationalpark. Ellen begyndte desuden at samarbejde med Naturhistorisk Museum i Aarhus umiddelbart efter at området blev fredet, og hun gav forskere mulighed for at bruge Nedre Strandkærgård som laboratorium for den flora og fauna, som trivedes i områdets særprægede hedelandskab. Ellen og Knud delte interessen for natur, og sammen gik de meget op i at støtte udviklingen af dansk videnskab, hvilket gav Ellen ideen til samarbejdet. Knud døde i 1945, og seks år senere, i 1951, skænkede Ellen hele gården til museet. Hendes vision med overdragelsen var at skabe et sted, hvor både forskere og studerende var velkomne, og som kunne bruges som laboratorium for områdets særprægede hedelandskab. Ellen Dahl havde dermed lagt grundstenen til det, vi i dag kender som Molslaboratoriet, der er et dansk centrum for forskning og formidling af, hvordan vi bedst kan bevare den danske natur og biodiversitet.

Portræt af Ellen Dahl. Billede skænket af Morten Vilhelm Keller.

At finde sin plads i verden

Ellen Dahl var en drømmer. Helt tilbage fra barndommen havde hun haft en grundlæggende idé om, at det var vigtigt at opnå noget i livet, forklarer Morten Keller. I naturen og i arbejdet med naturbevarelse fandt Ellen sin plads i verden. "Hun følte, at hun ikke rigtig havde noget at gøre i verden som kvinde. Hun skrev jo nogle bøger, og de blev ikke den store succes, som hendes søsters. Men i hendes naturbevarelsesarbejde, der tror jeg virkelig, at hun fandt en mening med sit liv," fortæller Morten Keller.

Dette fik hun muligheden for, da hun giftede sig med Knud Dahl. De delte en stor interesse for natur og videnskab, og da Knud kunne forsørge dem begge, fik Ellen fri mulighed for at dyrke sine interesser, hvilket, ifølge Morten Keller, passede hende rigtig godt. Det var aldrig det at få et fast arbejde eller tjene penge, der optog hende. Ud over at udfylde rollen som frue på Sandholm Gods i Sønderjylland, hvor hun og Knud til daglig boede, fyldte hun sine dage med at studere naturbevarelse og med at skrive.

"Der er en ting, der er bemærkelsesværdig ved Ellen i forhold til hendes søster Karen Blixen, og det er, at hun var meget indadvendt og ikke selviscenesættende på nogen måde. Nærmest det modsatte. Hun isolerede sig meget, og hun så ikke særlig mange mennesker. Hun brød sig simpelthen ikke om at være sammen med dem. Hun holdt meget af mennesker, men mest af naturen og at være alene, sagde hun selv i den sidste del af hendes liv. Det var derfor, hun fik det sommerhus. Fordi hun havde brug for at være alene," fortæller Morten Keller.

Naturarven efter Ellen Dahl

Sammenligner man området omkring Strandkær i dag med billeder fra Ellen Dahls tid, har man svært ved at forestille sig, at Ellen Dahls hedelandskab og den tætte egeskov, der står i dag, er det samme sted. Ellens værdier om bevarelse af hedelandskabet blev fastholdt, da man i 1984 inkluderede området omkring Strandkær i den store fredning af Mols Bjerge. Med grundlag i Molslaboratoriets lange tradition for forskning i bevaringen af områdets natur og biodiversitet, besluttede man sig for at gøre området ved Strandkær til eksperiment for udvikling og testning af metoder til at bevare hedelandskabets tilstand. Naturen omkring sommerhuset fik plads til at udvikle sig frit og vildt, og egetræer, der er oprindelige for områdetss bevoksning begyndte at skyde op. Desuden forsøgte man sig med en selvregulerende plejemetode af området, nemlig helårsgræsning, så biodiversiteten i området kunne udvikle sig med et minimum af menneskelig påvirkning. Dog med undtagelse af den agressivt invasive planteart gyvelen, som Ellen tog med til Danmark fra en ferie i Frankrig. Den er forsøgt slået ned i området, men nu har man opgivet at udrydde den. Forsøgene med helårsgræsning uden tilskudsfoder har til gengæld vist sig at være et gavnligt redskab for opretholdelsen af biodiverse økosystemer, og det har forøget artstætheden af flere dyre- og plantearter og har sat nye dagsordener for, hvordan man kan fremme arterne i den danske natur i fremtiden. Desuden er et større område af Mols Bjerge Nationalpark, herunder Strandkær, netop blevet udpeget som en af de første naturnationalparker i Danmark.

Da Molslaboratoriet overtog Strandkær efter Ellen Dahl, fik naturen lov til at vokse frit og vildt, og i dag er sommerhuset omkranset af selvsåede egetræer. Billede af prof. Henning Petersen, 2001

Naturnationalparkerne adskiller sig netop fra nationalparkerne ved, at områderne faktisk er fredet natur, hvor biodiversiteten og ikke menneskelig produktion har førsteret.

Landskabet og naturens udvikling i Mols Bjerge er en fantastisk fortælling i sig selv, og den hører til forhistorien til det nu kendte, berømte og berygtede Molslaboratoriet, som ikke ville have eksisteret uden Ellen Dahl og hendes forkærlighed for naturen. Historien her strækker sig frem til vores tid, hvor arven efter Karen Blixens indadvendte søster har været med til at præge synet på naturen, med et ønske om at give plads til naturens udfoldelse og genoprettelse af biodiversiteten efter en lang historie med menneskelig påvirkning. ■

NATUREN NU

• Af Rikke Vedel Nielsen

Så er det tid til **Naturen Nu** for sommeren. Her kan du læse om et par af de ting, der rører på sig i den danske natur lige nu.

Billen med alle regnbuens farver

Danmark er spækfyldt med smukke og farvestrålende insekter og én af dem, der kan opleves sommeren over, er tvetandbladbillen (*Chrysolina Fastuosa*). Tvetandbladbillen er kun 5-7 mm stor, men med sine metalliske farver i alle regnbuens nuancer er den svær ikke at lægge mærke til. Billen findes ofte i skov og i mere åbne naturtyper – og lad dig ikke narre, hvis du finder en tvetandbladbille ligge "død" på jorden. Du har højst sandsynligt bare forskrækket den. For én af billens værn mod en potentiel fjende er at lade sig falde, for derefter at ligge helt stille, som var den død. Venter du et øjeblik, vil du se, at billen rejser sig igen og fortsætter sin færd.

Det hvide C

I Danmark findes der mange fantastiske sommerfugle, der kan opleves - specielt om sommeren. Én af disse er det hvide C (*Poligonia album-C*), som heldigvis er blevet mere talrig i Danmark de seneste år. Det hvide C er medlem af den danske takvingefamilie og er faktisk den mest takkede af dem. Sommerfuglen er orangebrun med mørke marmoreringer på oversiden, hvor undersiden er mere grålig – og hvis du kigger godt efter, kan du se et hvidt c-lignende mærke, hvilket har givet sommerfuglen sit navn. Det hvide C er en strejfer, som flyver hurtigt og svirrende, og den kan findes i alt fra skovbryn til haver på jagt efter brombær, pil eller tidsler.

Stinkende storkenæb

Sommer er lig med sol, sommerfugle og ... stinkende storkenæb (*Geranium Robertianum*). Denne lille plante trives både i skovbund, krat og haver hele landet over og har de fineste lyserøde blomster med røde stængler. Men lad dig ikke forblænde af dens smukke udseende, for planten har sit navn af en grund. Storkenæbsdelen, skal du ikke være bekymret for, for den del af navnet har planten fået, da frugten har et langt "næb", der godt kan minde lidt om en storks. Men navnedelen "stinkende" må i den grad siges at være sandt. Gnider du fingrene mod stænglen og bladene, vil du straks kunne lugte en krydret urinagtig lugt, der hænger ved. Så lad vær med at røre ved planten og nyd synet af den fra lidt afstand – medmindre du gerne vil teste om planten virkelig kan lugte så fælt, så rigtig god fornøjelse.

Fuglen med det misvisende navn

Skestorken (*Platalea Leucoradia*) ligner en stork og kaldes ganske rigtigt en stork. Men skestorken tilhører den tropiske ibisfamilie og er faktisk slet ikke en stork. Skestorken er en trækfugl, der overvintrer i Vestafrika, og når foråret melder sig, trækker skestorken mod Danmark for at yngle. Så fra marts og frem til august, kan du opleve skestorken yngle i Danmark, specielt ved Limfjordsområdet ved åbne moseområder og laguner. Skestorken kan specielt kendes på den gule halsring, den gule næbspids og ikke mindst det spatelformede næb, som er fordelagtigt, når vandet skal filtreres for småfisk, muslinger og andre smådyr, som hovedparten af dens føde består af.

Ny FN-aftale skal bane vejen for at standse den globale biodiversitetskrise

Af Silje Heldt Zaltzman, faglig koordinator

Verdens arter forsvinder med rekordhastighed. Lige nu forhandles en aftale gennem FN's Biodiversitetskonvention, der kan være med til at afværge det, der af forskere kaldes den sjette masseuddøen. Aftalen, der skal vedtages ved den kommende biodiversitetskonference, COP15 for Biodiversitet, kan blive afgørende for at standse og genoprette det globale tab af biodiversitet, hvis det sikres, at aftalen bliver fulgt.

Vi står i en global biodiversitetskrise, hvor arter forsvinder med større hastighed end nogensinde før i menneskets historie. Krisen er både en direkte og indirekte konsekvens af menneskelige aktiviteter og truer fundamentet for vores livsvilkår på Jorden. Lige nu forhandles en aftale gennem FN's Biodiversitetskonvention, der forventes vedtaget senere i år ved den 15. FN partskonference (COP15) for biodiversitet. Aftalen bliver afgørende for, hvordan vi globalt håndterer biodiversitetskrisen frem mod 2030. Biodiversitet adresseres gennem flere biodiversitetsrelaterede multilaterale miljøaftaler (MEA), hvor den største er FN's Biodiversitetskonvention (CBD) fra 1992. Da samtlige lande i verden (med undtagelse af USA) har ratificeret aftalen og dermed juridisk forpligtet sig til at efterfølge den, kan den blive afgørende for verdens biodiversitet. Selvom konventionen er juridisk bindende, så er beslutningerne, der træffes på de periodiske partskonferencer (COP-møderne) ikke. Til trods for det forpligter landene sig dog stadig til disse beslutninger, når de vedtages, omend det kun er en politisk forpligtelse. Hidtil har det været et problem, at landene ikke har formået at efterleve mange af de beslutninger, der er truffet på partskonferencerne, deriblandt to tidligere globale aftaler for biodiversitet.

Ny aftale er afgørende for indsatsen til at standse tabet af biodiversitet

Aftalen, der skal fastsætte planen for, hvordan verdenssamfundet standser det menneskeskabte tab af biodiversitet inden 2030, forhandles lige nu. Denne nye aftale, der indtil videre går under navnet the Post-2020 Global Biodiversity Framework (GBF), skal afløse den tidligere aftale med de såkaldte Aichi-mål, der løb mellem 2011-2020. Overordnet nåede verdenssamfundet langt fra Aichi-målene om at standse tabet af biodiversitet inden 2020. Den kommende GBF skal nu vedtages på biodiversitetskonferencen COP15, som egentlig skulle have fundet sted i efteråret 2020. På grund af COVID-19 er den dog blevet udskudt flere gange. Også de indledende forhandlingsmøder om aftaleteksten og de mekanismer, der skal sikre en effektiv implementering, har været udskudt. Dette har resulteret i en lang forhandlingsproces, hvor mange elementer af udkastet til aftalen ikke har været diskuteret, hvilket betyder, at man ikke er nået til enighed om flere kritiske emner. De seneste møder blev afholdt i marts måned i Genève. Resultatet var en række dokumenter med mange uafklarede paragraffer. Oven i det kom der endnu et forhandlingsmøde i kalenderen til juni i Nairobi, der skal fremme enighed om målene og rammerne i aftalen. I skrivende stund er der stadig ikke fastsat en dato for CBD COP15, men det forventes, at den kommer til at foregå omkring efteråret 2022.

Hvad skal den nye aftale indeholde for at indfri 2030-målet?

Der er flere elementer, som den nye aftale skal indeholde, for at 2030-målet nås. Overordnet skal den sikre, at alle direkte og indirekte årsager til tabet af biodiversitet standses, og tilstrækkelige finansielle midler allokeres til at sikre biodiversitet specielt i udviklingslandene, når aftalen skal implementeres og rapporteres på. Da biodiversitet er et tværgående og tværfagligt emne, er det afgørende, at der sikres samarbejde, synergier og partnerskaber med andre biodiversitetsrelaterede konventioner og multilaterale miljøaftaler. Dette skal være en integreret del af aftalen, både for at reducere landenes byrder og for at gøre implementeringen af aftalen mere effektiv. Det samme gælder integration af biodiversitet i de forskellige økonomiske sektorer som skov- og landbrug og på tværs af alle ministerier. Samtidig skal oprindelige folk og lokalsamfunds rettigheder være stærkt afspejlet i aftalen.

For at dette kan realiseres, skal den måde indsatsen planlægges, overvåges, rapporteres og evalueres, være en del af aftalen. Der er på nuværende tidspunkt ingen mekanisme til at håndhæve hverken det, der står i Biodiversitetskonventionen eller beslutningerne truffet på konferencerne. Dermed er der reelt ingen konsekvenser for ikke at leve op til de forpligtelser, landene vedtager. Derfor er det helt afgørende for aftalens succes, at rammerne for en effektiv implementering er på plads, når aftalen vedtages til biodiversitetskonferencen. Dette inkluderer også en overvågningsmekanisme med indikatorer, som landene skal rapportere på.

De nationale biodiversitetsstrategier og handlingsplaner (NBSAP'er) er hovedinstrumentet til at implementere både konventionen og den nye aftale, og det fremgår helt tydeligt af Artikel 6 i konventionen, at Parterne er forpligtede til at udvikle disse. Når den nye aftale er vedtaget, skal landene i gang med at sikre, at deres strategier og handlingsplaner for biodiversitet afspejler den nye aftales målsætninger. At udvikle disse strategier og handlingsplaner for biodiversitet er en stor opgave for hvert land. Men dette er måden, at indsatsen planlægges, så man ved, hvad der skal gøres, og hvordan det skal gøres nationalt for at landet lever op til sit ansvar om at indfri aftalen og 2030-målet.

Der venter Danmark en stor opgave med implementering af den nye aftale

Ifølge den tidligere plan for 2011-2020, skulle alle Parter have en opdateret NBSAP inden 2015, der lever op til konventionens kriterier med en klar strategi og handlingsplan for den nationale indsats, der herefter kunne rapporteres til Biodiversitetskonventionens sekretariat. Danmark er et af de lande, der ikke har levet op til denne forpligtelse. Som det vigtigste redskab i implementeringen, bliver strategierne og handlingsplanerne mere betydningsfulde end nogensinde i den periode, the Post-2020 Global Biodiversity Framework løber over. Når den nye aftale vedtages, skal Danmark i gang med arbejdet med at implementere aftalen og tilpasse de nationale målsætninger og handlinger til aftalen. Der venter derfor Danmark en stor opgave her. ■

Illustration af Aniki Dei (www.anidei.com)

Biodiversiteten **er** presset

Jordens biodiversitet er presset. Arter forsvinder i et tempo, vi ikke har set siden dinosaurernes udryddelse. Biodiversiteten er primært presset af menneskelig aktivitet som for eksempel ødelæggelse af naturen til fordel for landbrug og udnyttelse af ressourcer. Til december skal hele verden igen forhandle om en global aftale om at stoppe tabet af biodiversitet til FN's biodiversitetskonference. Verdens Skove vil gerne lægge pres på de danske politikere for, at de skal arbejde for en aftale, der faktisk stopper tabet af biodiversitet. Derfor har vi en online kampagne, hvor vi som optakt til biodiversitetskonferencen opfordrer de danske politikere til at kæmpe for en aftale, som sikrer skoven og oprindelige folks rettigheder, er ambitiøs og juridisk bindende og desuden følges af finansiering. En sådan international aftale skal sikre, at alle verdens lande gør, hvad der skal til for at beskytte naturen og stoppe tabet af biodiversitet ■

AFSENDER: VERDENS SKOVE, KLOSTERGADE 34, 8000 ÅRHUS C

POST
PP DANMARK
ID: 46800
SORTERET MAGASINPOST

425,-

Sæt kulør på livet med Verdens Skoves øreringe

I Verdens Skoves webshop kan du få bæredygtige øreringe med iøjnefaldende grønt glimmer. Øreringen er specialdesignet til Verdens Skove og tager udgangspunkt i alt det smukke og vigtige, vi skal bevare ved verdens skove. Der er derfor både referencer til træernes grønne blade og fuglenes farverige fjerpragt.

www.shop.verdensskove.org

VERDENS SKOVE.ORG
HVAD VIL DU GIVE VIDERE?